

Den 18. april 2023
FVM 269

SUPPLERENDE SAMLENOTAT
Rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 25. april 2023

5. Markedssituationen for landbrugsvarer
- *Information fra kommissionen og udveksling af synspunkter*
KOM-dokument foreligger ikke

Side 2

NOTAT OM RÅDSMØDE (LANDBRUG OG FISKERI)

Den 25. april 2023

1. Markedssituationen for landbrugsvarer KOM-dokument foreligger ikke

Revideret genoptryk af samlenotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 9. marts 2023. Ændringer er markeret i marginen.

Resumé

Den russiske invasion af Ukraine påvirker markedssituationen for landbrugsvarer på en række områder med stigende priser på både fødevarer, foder, handelsgødning og energi. Polen, Ungarn og Slovakiet har den 15. april 2023 meddelt, at de har indført midlertidige importforbud mod korn fra Ukraine. Sagen er på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. april 2023 med henblik på information fra Kommissionen og udveksling af synspunkter.

Baggrund

Den generelle markedssituation for landbrugsvarer drøftes normalt hvert kvartal i Rådet (landbrug og fiskeri).

Sagen er på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. april 2023 med henblik på orientering fra Kommissionen og udveksling af synspunkter.

Formål og indhold

Ifølge FN's Fødevarer- og Landbrugsorganisations (FAO) fødevarerprisindeks er de globale fødevarerpriser i marts 2023 faldet med ca. 2,1 pct. fra januar 2023. Dette giver et samlet fald på 20,5 pct. fra marts 2022, hvor indekset var højest. Faldet i indekset er drevet af faldende priser på korn (5,6 pct.) vegetabilsk olie (3,0 pct.) og mejeriprodukter (0,8 pct.), mens der er stigende priser på kød (0,8 pct.) og sukker (1,5 pct.).

Markedssituationen for handelsgødning

På baggrund af oplysninger fra erhvervet forventes de fleste danske landmænd på nuværende tidspunkt at have anskaffet den nødvendige handelsgødning for indeværende produktionsår. I forhold til at finde anvendelige erstatninger for russisk fosforgødning findes de f.eks. hos alternative leverandører som Marokko og Tyskland, men hvor der er hhv. høje niveauer af Cadmium og en grænseværdi for Cadmium, der ligger over den danske. Høje niveauer af allerede eksisterende fosfor i jorden og tilførsel af husdyrgødning kan i nogen grad opveje for manglende fosforgødning. Generelt set forventes mindre tab i udbyttet som følge af mindre forbrug af gødning.

Markedssituationen for korn og proteinafgrøder Det Internationale Kornråds (IGC) seneste prognose fra marts 2023 er for korn overordnet i 2022/23 uændret fra februar 2023, og ligger derfor fortsat 1,8 pct. under 2021/22. De vigtigste afgrøder: hvede, majs og byg, ligger også stabilt i forhold til februar 2023, med ændringer på mellem -0,2 pct. for majs og +0,6 pct. for hvede og byg. Produktionen skønnes i 2022/23 at udvikle sig med +2,6 pct. for hvede, -5,7 pct. for majs og +5,5 pct. for byg set i forhold til 2021/22. Forbruget skønnes i 2022/23 at falde med 1,5 pct., en nedjustering med 0,2 pct. fra februar som næsten udelukkende skyldes mindre forbrug af majs til foder. Forventningerne til den globale handel med korn er fortsat uændret og forventes at ligge -4,1 pct. under 2021/22, hvilket hovedsageligt skyldes et fald i handlen med majs og byg. Globale priser på de vigtigste kornafgrøder har den sidste måned udviklet sig med for hvede et fald på 7,7 pct., for majs med et fald på 5,5 pct. og for byg med et fald på 7,4 pct. Indekset falder samlet med 4,8 pct.

I forhold til situationen i Ukraine har Ruslands invasion haft alvorlige konsekvenser for markedsdynamikken, herunder særligt adgang til dyrkningsområder i russisk besatte områder og risici forbundet med arbejdet og transport af afgrøder. Alt dette gør, at der er store usikkerheder forbundet med estimater. Produktionen forventes i 2022/23 for alle de vigtigste afgrøder at ligge under 2020/21, inden krigens start med fald på 0,8 pct. for hvede, 10,9 pct. for majs og 16,5 pct. for byg. I forhold til sidste år 2021/22 forventes der i Ukraine i 2022/23 en mindre produktion på 23,6 pct. for hvede, 35,9 pct. for majs og 34 pct. for byg. Der er samlet tale om et meget stort fald i produktionen sammenlignet med situationen før Ruslands invasion på 8 pct. Eksporten forventes fortsat at falde betydeligt i forhold til 2020/21 før krigen, herunder med 13,7 pct. for hvede, 11,3 pct. for majs og 45,2 pct. for byg. I forhold til 2021/22 forventes Ukraines eksport at falde med 23,3 pct. for hvede, 13,1 pct. for majs og 60,3 pct. for byg.

Ukraines andel af global produktion i 2022/23 vurderes i IGC's seneste prognose fra februar 2023 at komme til at udgøre 2,6 pct., herunder 3,2 pct. for hvede, 2,2 pct. for majs og 4,3 pct. for byg. Ukraine er desuden en storeksporthør af foder til EU, hvor særligt sektorerne for fjerkræ og svin bliver ramt af den manglende ukrainske eksport. Mange afrikanske og nogle mellemøstlige lande får en stor andel af deres korn fra Ukraine, hvorfor krigen har konsekvenser for deres adgang til og prisen på fødevarer. Nordafrika er et særligt sårbart område, da deres høst af hvede og byg i 2022/23 forventes at falde kraftigt.

Kommissionen vedtog den 4. april 2023 et komiteforslag om krisestøtte til kornproducenter i Polen, Rumænien og Bulgarien som følge af regional prispåvirkning af den øgede import af korn fra Ukraine. Krisestøtten havde et samlet EU budget på 56,3 mio. euro. Kommissionen har tilkendegivet, at der forventes udarbejdet et komiteforslag med yderligere krisestøtte på ca. 70 mio. euro til kornproducenterne i de berørte EU nabolande til Ukraine.

Polen, Ungarn og Slovakiet har endvidere den 15. april 2023 ensidigt indført midlertidige importforbud for korn fra Ukraine. I starten af april 2023 var der endvidere tilkendegivet fra ukrainsk side, at man midlertidigt ikke ville eksportere korn direkte til det polske marked.

Eksport af korn fra Ukraine

Kommissionen fremlagde i maj 2022 en meddelelse om alternative fragtruter ("solidaritetsbaner", KOM (2022)217). Tiltaget havde til hensigt at udbygge alternative fragtruter for korneksport ud af Ukraine, der omgik den russiske flådeblokade i Sortehavet. Det er med tiltaget lykkedes at øge eksporten af korn fra Ukraine. For at styrke de alternative fragtruter fremlagde Kommissionen, Den Europæisk Investeringsbank, Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling og Verdensbanken samt Ukraine, Tjekkiet, Polen, Rumænien, Slovakiet og Moldova den 11. november 2022 en fælles erklæring, hvor der tilsammen mobiliseres 1 mia. euro i perioden 2022-23.

Rusland og Ukraine indgik den 22. juli 2022 parallelle aftaler med FN og Tyrkiet om eksport af korn fra Ukraine via tre ukrainske havne ved Sortehavet. Aftalerne var midlertidige og blev den 17. november 2022 efter stort internationalt pres på Rusland forlænget med 120 dage og igen den 19. marts 2023 med 60 til 120 dage. Usikkerhed om aftalens længde skyldes primært et russisk ønske om, at Vesten hæver en række sanktioner, som blev indført i forbindelse med den russiske invasion af Ukraine. Ifølge FN's koordinationscenter (JCC) er der i aftalens første to perioder blevet eksporteret mere end 25 mio. tons korn via sortehavsruterne, heraf 480.000 tons hvede under FN's Fødevarerprogram til humanitære nødhjælpsoperationer.

Markedssituationen for mælk og mejeriprodukter

Mælkeindvejen i EU i kalenderåret 2022 blev identisk med indvejen i 2021. Markedssituationen for mælk og mejeriprodukter er efter en periode med historisk høje priser på vej ind i en tid med

faldende priser. Mælkeprisen lå i december 2022 på 57,4 cent/kg, hvilket historisk er en rekordhøj pris. Den er i februar 2023 faldet til 54,7 cent/kg. Den danske mælkepris (Arla-noteringen) toppede i november 2022 på 445,3 øre/kg for konventionel mælk og 486,7 øre/kg for økologisk mælk. Nu er prisen i marts 2023 på 411,5 øre/kg for konventionel mælk og 452,9 øre/kg for økologisk mælk. Produktpriserne i EU er nu faldende omend fra et meget højt niveau. Det hænger sammen med vigende efterspørgsel fra forbrugerne. Medio marts 2023 lå prisen på skummetmælkspulver på 256 euro/100 kg. Det er 35 pct. under prisen samme tid i 2022, og smørprisen lå på 495 euro/100 kg, hvilket er 22 pct. under prisen samme tid i 2022.

Markedssituationen for svinekød

Produktionen af svinekød i EU faldt 5,1 pct. kalenderåret 2022 i forhold til 2021. EU's marked for svinekød er præget af høje priser. I løbet af 2022 er priserne steget betydeligt på grund af det faldende udbud og stigende inputpriser. Prisen var således i uge 11 i 2023 på 234,9 euro/100 kg. Det er historisk en høj pris og 31 pct. højere end samme tid sidste år. Den danske notering følger nogenlunde samme tendens. Den er i uge 16 i 2023 på 13,50 kr./kg. Smågrisepreisen i EU har fulgt et lignende mønster. I uge 11 i 2023 var prisen 84,8 euro/stk., hvilket er 58 pct. mere end på samme tid sidste år. Svinesygdommen afrikansk svinepest er fortsat en udfordring for EU. Den har medført, at en række vigtige eksportlande, herunder Kina, har lukket for import af svinekød fra en række medlemsstater i EU, herunder Tyskland.

På rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 21. februar 2022 meddelte Kommissionen, at der var nedsat en europæisk refleksionsgruppe for svinekød. Baggrunden var den vanskelige situation, som sektoren på det tidspunkt befandt sig i på grund af eftervirkninger af covid-19-restriktioner, faldende eksport til Kina, afrikansk svinepest og stigende inputpriser samt manglende tilpasning af udbuddet. Den russiske invasion af Ukraine forværrede denne situation. Gruppen bestod af eksperter fra samtlige medlemsstater og repræsentanter fra en række organisationer. Emnerne, der blev drøftet, var 1) sektorens socioøkonomiske dynamik, 2) miljø og klima 3) dyresundhed- og velfærd. I gruppens rapport til Kommissionen anbefales vedrørende sektorens socioøkonomiske dynamik en bedre integration i sektoren, bedre brug af instrumenterne i den fælles landbrugspolitik, at undgå afhængighed af et enkelt stort eksportmarked og fremme brugen af protein fremstillet i EU. Vedrørende miljø og klima peges der bl.a. på bevidsthed hos producenterne om bæredygtigt jordbrug, herunder håndtering af gødning og reduktion af emissioner. Vedrørende dyresundhed og -velfærd peges bl.a. på en videnskabelig tilgang til regulering.

På rådsmødet (landbrug og fiskeri) 20. marts 2023 blev refleksionsgruppens rapport drøftet, og Kommissionen oplyste, at Kommissionen vil offentliggøre en EU-proteinstrategi.

Markedssituationen for oksekød

I kalenderåret 2022 faldt EU's produktion regnet i tons oksekød med 2,4 pct. i forhold til 2021. I 2022 har prisniveauet generelt udviklet sig stigende og var i uge 11 af 2023 på 511,2 euro/100 kg, hvilket er 6,3 pct. højere end samme tid året før. Prisniveauet er betydeligt over gennemsnittet for de seneste tre år. EU's eksport faldt med 7,1pct. i kalenderåret 2022 sammenlignet med 2021. EU's import steg med 24 pct. i 2022 i forhold til 2021. Tallene er inklusiv Storbritannien, som er EU's største samhandelspartner for oksekød.

Markedssituationen for fjerkrækød

Markedssituationen i fjerkræsektoren er karakteriseret ved stigende priser. Primo juni 2021 lå prisen på 204 euro/100 kg. I uge 11 af 2023 var prisen på 261,8 euro/100 kg, hvilket er 11,7 pct. over prisen samme tid sidste år og betydeligt over gennemsnittet for 2016-21. De høje kornpriser påvirker dog producenterne indtjening negativt. EU er fortsat nettoeksportør af fjerkrækød målt både i mængde og værdi. Fugleinfluenza er fortsat et problem for fjerkræsektoren. I maj 2022 blev begrænsninger for import fra Ukraine ophævet. I kalenderåret 2022 var EU's import fra Ukraine på 166.158 tons. Det er en stigning

på 100 pct. i forhold til 2021. Til sammenligning var EU's samlede import i 2022 (inklusive Storbritannien) på 873.218 tons.

Eksport generelt

EU's landbrugseksport steg med 7,3 pct. fra 2020 til 2021, mens landbrugsimporten til EU steg med 7 pct. EU's handelsoverskud på landbrugsområdet var i 2021 på 67,9 mia. euro (ca. 506 mia. kr.), hvilket er en stigning på 8 pct. i forhold til 2020.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om sagen.

Nærhedsprincippet

Der er ikke redegjort for nærhedsprincippet i denne sammenhæng, da der ikke er tale om stillingtagen til konkrete forslag.

Konsekvenser

Der er ikke redegjort for konsekvenser i denne sammenhæng, da der ikke er tale om stillingtagen til konkrete forslag. Der er således ingen lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser af punktet, ligesom beskyttelsesniveauet ikke påvirkes

Høring

Sagen har tidligere været i skriftlig høring i §2-udvalget (landbrug).

Landbrug & Fødevarer forventer overordnet set yderligere stigninger i produktionsomkostninger for alle sektorer som følge af den aktuelle situation i Ukraine. Krigen har åbenlyse konsekvenser for eksporten til Rusland og Ukraine, men den medfører også ændringer i fragtruter til øvrige eksportmarkeder og store udfordringer med at sikre forsyningssikkerheden.

Mælkeindvejningen i EU sluttede i 2022 af med stigninger i de sidste fire måneder, men for hele kalenderåret 2022 endte indvejningen stort set på samme niveau som i 2021. For markedssituationen for mælk og mejeriprodukter er der gennem hele 2022 sket en markant forøgelse, hvor afregningsprisen for mælk i Danmark i december 2022 lå på 61 eurocent/kg for konventionel mælk og 67 eurocent/kg for økologisk mælk. Siden er afregningsprisen faldet med 8 eurocent/kg for både konventionel og økologisk mælk. Dette skyldes at markedspriserne i EU nu har været mere eller mindre konstant faldende siden oktober 2022. Det hænger sammen med vigende efterspørgsel fra forbrugerne. Primo marts 2023 lå prisen på skummetmælkspulver på 260 euro/100 kg. Det er 28 pct. under prisen i oktober 2022, og smørprisen lå på 485 euro/100 kg., hvilket er 32 pct. under prisen i oktober.

De høje mælke- og mejeripriser skal ses i sammenhæng af de markant højere produktionsomkostninger hos både landmanden og mejerierne, hvorfor landmanden og mejeriets margin ikke nødvendigvis afspejles i prisudviklingen. Tendensen i første kvartal 2023 viser faldende råvare- og afregningspriser. Dette skyldes både at indvejningen er begyndt at stige i EU, men ikke mindst at der er sket et fald i forbruget af mejeriprodukter, da den stigende inflation har medført, at befolkningens leveomkostninger er steget.

For svinekød har situationen i Ukraine ligeledes skabt stor usikkerhed i markedet med stærkt stigende inputpriser (foder, energi, fragtrater mv.), hvilket har forringet bytteforholdet markant. Den danske notering er aktuelt 12 kr. Fremadrettet i 2023 er der udsigt til slagtninger i EU, der vil ligge lavere end året før. Det fortsat dårlige bytteforhold samt vigende markeder i Asien, herunder Kina der fortsat slår gennem i Danmark. I løbet af februar 2023 er der blevet offentliggjort svinetællinger for alle EU-landene.

Samlet for EU er der ved december-tællingen registreret en nedgang i totalbestanden af svin på 5,8 pct., mens avlsbestanden i form af drægtige søer er nede med 5,5 pct.

Den danske produktion af smågrise har i 2022 lidt under ganske lave smågrisepriser i store dele af året. Danmark har mange af disse smågriseproduktioner, der lever af at sælge deres smågrise. Når det gælder slagtesvin, betød en meget konkurrencedygtig dansk notering for slagtesvin i 2020 og 2021, at mange ældre og nedslidte slagtesvinestalde herhjemme blev taget i brug i disse år. Disse nedslidte slagtesvinestalde er nu lukket i stor stil i 2022. Ved december-tællingen var der således en nedgang på hele 16,6 pct. i den danske bestand af slagtesvin.

Det samlede resultat af svinetællingerne i EU fra december 2022 bekræfter, at der fortsat i 1. halvår 2023 er udsigt til slagtninger af grise i EU, der vil ligge markant lavere end året før. Men når vi kommer ud i 2. halvår 2023, kan vi forvente at se en stabilisering af slagtningerne i EU og formentlig også slagtninger, der vil begynde at ligge højere end året før. De nuværende høje priser for smågrise må forventes at betyde, at mange af de søer, der midlertidigt blev fjernet fra produktionen i dårlige tider, igen erstattes af nye søer.

I november 2022 blev der i EU slagtet ca. 2 mio. kvæg, hvilket svarer til et fald på 3,9 pct. sammenlignet med november 2021. Selvom man ønsker flere dyr til slagtning, har de lave slagtetal i hele Europa også en positiv side, idet efterspørgslen nu mere eller mindre matcher. Det stabile salg skyldes generelt et fint mix i ordrerne fra detail i Danmark til eksporten i både Sverige såvel som Sydeuropa. Danmarks kvægslagtning udgør ca. 2 pct. af det samlede EU-tal. Konkurrencen er stadig hård, hvorfor det er væsentligt at være ekstra opmærksomme på de ordrer, der leveres fra de danske producenter.

Dansk eksport af okse- og kalvekød er i november 2022 steget med ca. 7,2 pct. sammenlignet med 2021. Tallene fra januar 2023 viser, at der i alt blev eksporteret 9.307 danske kvæg, hvilket udgør en stigning op 29,4 pct. i den samlede eksport sammenlignet med januar 2022.

Dansk import af okse- og kalvekød samt oksekødsprodukter er faldet med 10 pct. i november 2022 (målt i mio. kr.) sammenlignet med november 2021, hvilket svarer til et fald målt i tons på 24,6 pct. Slagteriernes noteringer er fortsat uændret i alle kategorier.

For fjerkrækød dækker stigende priser langt fra den stigende tendens til højere produktionsomkostninger til foder, energi og lønninger, der udgør 80-90 pct. af de samlede produktionsomkostninger. Disse omkostningskomponenter forventes at stige 20-30 pct. over de kommende måneder mens metal og plastikmateriale til pakninger af kyllingeprodukter ligeledes udsættes for prisstigninger på op til 40 pct. Dertil kommer, at svækket eksport til tredjelande fra EU grundet restriktioner på grund af fugleinfluenza medfører større afsætning på det indre marked og dermed større mængder med deraf følgende fald i priserne. Dette lægger således pres på indtjeningen i eksportvirksomhederne, der har afsat større mængder på det indre marked til lavere priser. Desuden opleves større grad af protektionisme, hvor både covid-19 og udbrud af fugleinfluenza bruges på en række destinationer til at lukke for eksport fra Danmark og EU generelt med det formål at øge den nationale selvforsyningsgrad.

EU's fjerkræsektor er bekymret over den stigende import af fjerkrækød og æg fra Ukraine, der siden den fulde told og kvote liberalisering den 4. juni 2022 har medført en stigning i importen. For hele 2022 (og primært fra juni 2022) er stigningen i importen på 80 pct. sammenlignet med 2021 og 143 pct. for frosset fjerkrækød til i alt 163.675 tons. Hvis denne importstigning og ensidige ukrainske eksportsatsning mod EU fortsætter, er der risiko for at det væsentligt vil påvirke markedet i EU med stigende mængder af fersk kyllingekød og faldende priser, således at EU's producenter kommer yderligere under pres i forhold til at kunne kompenseres for de stigende råvarer og energipriser. Der vil således være behov for at

følge importudviklingen tæt og indføre eventuelle foranstaltninger, såfremt EU's fjerkræsektor kommer under yderligere pres.

Den samlede import af æg fra Ukraine til EU steg i 2022 (primært fra juni) med 300 pct. til 22.233 tons sammenlignet med 2021, hvor importen af skalæg (friske æg) steg 446 pct. til 12.506 tons.

Det forventes, at importen af fjerkrækød og æg vil stige yderligere, hvilket vil sætte EU's fjerkræsektor under særligt pres med stigende mængder og faldende priser, hvilket forværres af, at EU's egen eksport er underlagt visse restriktioner som følge af fugleinfluenza. En eventuel forlængelse af den totale liberalisering af importen af fjerkrækød og æg fra Ukraine efter udløb af perioden den 4. juni 2023 vil således få væsentlige negative konsekvenser for EU's fjerkræsektor.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

En række medlemsstater har fortsat stor fokus på udfordringerne som følge af den russiske invasion af Ukraine. Det forventes, at en række medlemsstater vil have fokus på at øge EU's kapacitet til at producere gødning på længere sigt for at sikre EU's og den globale fødevareforsyningsikkerhed. Flere medlemsstater efterspørger yderligere krisestøtte til landbrugssektoren i 2023. Det gælder særligt EU's nabolande til Ukraine. Kommissionen har anmodet om en drøftelse på rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. april 2023 for at sikre information om de nationale importforbud.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen arbejder for at underbygge en markedsorienteret og konkurrencedygtig landbrugssektor og et velfungerende indre marked. Regeringen arbejder samtidigt for velfungerende international handel, der også kan betyde større robusthed i de globale fødevareforsyningskæder. Regeringen lægger vægt på, at Kommissionen overvåger markedssituationen for landbrugsvarer som følge af Ruslands invasion af Ukraine. Regeringen støtter, at EU understøtter eksport af korn fra Ukraine.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 17. marts 2023 forud for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 20. marts 2023, jf. samlenotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 9. marts 2023.

Notatet er ligeledes oversendt til Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg.